

2014. december 29. - Beatünnepen emlékeztek meg a legendás Illés együttes alakulásának 50. évfordulójáról a Papp László Budapest Sportarénában

Nemcsak társadalmi, zenei hatása is óriási volt az Illésnek, dalaikat öt évtizede generációk éneklik és adják tovább szájról szájra. Csoda, hogy két újságírónk is ott volt?

Az Illés-dalokról mindenkinek van valamilyen személyes emléke. Még a legfiatalabbaknak is, akik személyesen talán egyetlen koncertjükön sem voltak jelen, és talán még a Szörényi–Bródy szerzőpáros nevét sem hallották: házibulikról, tábortüzekről, szüleiktől, barátaiktól a dalokat viszont ismerik. Ezért is élnek, mert az Illés-nótákat nem a rádiók éltetik és tartják mesterségesen emlékezetben, mint manapság a popslágereket. Ezeket a számokat öt évtizede éneкли egy nép határokon innen és túl, a dalok szájról szájra szállnak mint modern kori népdalok, s mint a magyar nép közös, kollektív emlékezetének újkori szeletei.

Egy-egy dalszöveg szállóigévé vált, szólásainkat gyarapítja, mint „a hatalom szeretete nem a szeretet hatalma”, vagy például mint a sárga rózsa, ma már kitörölhetetlen része szimbólumainknak. Az Illés volt az újkori magyar zenetörténet legmeghatározóbb alakja, részben társadalmi, részben zenei hatását tekintve. Utóbbi sokkal jelentősebb, mint azt általában gondoljuk: prófétaként – nomen est omen – előzték meg korukat. Évekkel a táncházmozgalom indulása előtt dolgoztak fel népzenei, nemcsak magyart, hanem a teljes Kárpát-medencét jelképezve délszláv dallamokat is, és emeltek be népi hangszereket a gitárok mellé, a régizene elterjedése előtt nyúltak a virágénekekhez, elsőként ültették nemcsak magyar nyelvre, hanem magyar zenei nyelvezetre is az angolszász könnyűzenét, megalapozva az egész hazai műfaj későbbi jövőjének irányát.

Ha az Illés-számok az együttestől függtek volna, már rég nem emlékezne rájuk senki. 1964 szilveszterén állt össze a legendás felállás, és a híres ötösfogat csak 1973-ig utazott Illés szekerekén. 1973 óta volt ugyan néhány emlékkoncert, de a számokat nem ezekről az estekről vagy a kereskedelmi rádiók adásaiból ismerjük. Ezek a dalok velünk élnek nap mint nap, és ma is korszerűek. Ha nem volnának azok, a zenekarral végleg kivesznének a köztudatból, csak hogy nem ez történik. Fiatalok a legnagyobb alázattal és hatalmas kreativitással alkotják őket újra, dolgozzák fel saját ízlésük szerint, és ezekből a kísérletekből értékes alkotások születnek.

Bár jómagam a magyar könnyűzenét tekintve valahol az Illésnél leragadtam, s ezzel a Beatünnep közönségének jó része is szemmel láthatóan így volt, mindenki örömmel és lelkesedve hallgatta, ahogy metálosra hangolva vagy éppen alternatív stílusban szólaltak meg a régi slágerek, vagy ahogy Tóth Gabi megidézte Rock and roll Rézi szinte rá szabott alakját. Egészen különleges volt az Ivan & the Parazol, akik feltűnően jó muzsikások, sajátos az Intim Torna Illegál vagy az Anna and the Barbies, jól illeszkedett az együtteshez Szabó Ádám harmonikajátéka, Vastag Csaba és Vastag Tamás, valamint Feké Pál éneke, de kifejezetten érdekes színfoltot jelentett a kemény hangzású Subscribe vagy a karibi stílust megjelenítő PASO.

Az Illés-dalok mindegyik megközelítésben jól szóltak, énekelhetőek, szerethetőek maradtak, és

bizony nemcsak a legismertebb slágerekhez nyúltak, hanem azokhoz a régen hallott nótákhoz is, amelyek 1973 óta lényegében élőben nem hangzottak el. Szörényi Örs belenőtt az Illésbe, a doboknál tökéletesen képes megidézni egykori tanára, Pásztory Zoltán játéktílusát. A többiek viszont kívülről jöttek, akárcsak a közönség, viszont a spontán közös ének mégis úgy szól, mint a sokat gyakorolt kórusmű. Ötven év után ez bizonyítja a legjobban, mennyire maradandót hagyott hátra egy egész nép emlékezetében az a bizonyos nyolc év a hatvanas-hetvenes évek fordulóján.

Az Illés 50 szerkesztése nagyon ideális: felváltva halljuk a Szörényi testvérek és Bródy János trióját és a stafétát átvevő ifjakat, a végén pedig az elmaradhatatlan Little Richard után a „Miért hagytuk, hogy így legyen” zárja a sort, Pásztory Zoltán és Illés Lajos játékát felvételtől kísérve. Egyszerre megható és örömteli, az elmúlás és a továbbélés kettőssége a nosztalgia keserűes emlékein túl mutatja a jövőt. Ötvenéves az Illés együttes, ötven éve van saját magyar könnyűzenénk. **Kiss Eszter Veronika**

Fél évszázada Illés szekeren

Közel húszévesen aligha gondolta Szörényi Levente, hogy az akkor már komoly népszerűségnek örvendő Illés együttesbe lépve majd zenetörténelmet ír. Talán a névadó-zenekarvezető Illés Lajos hatodik érzékének, netán váteszi képességeinek köszönhetően indult be a szekér, hogy aztán a Szörényi testvérekkel és a zenekarába nemrég igazolt Bródyval, később Pásztoryval a dobok mögött, a magyar beat úttörőiként és mindmáig emblemikus képviselőiként emlegessék őket.

Ahogy az 1964. május 1-jei „önkéntes” felvonulók közül sem sejtették akkoriban, hogy az év decemberében magyar rocklegenda születik majd. Míg az archív filmkockákon a munkásosztály kivezényelt lelkes képviselői – belefeledkezve az ígért szebb jövő szocializmusába – javában skandálják a kiadott jelszavakat, addig a színpadon három elegáns úr készülődik sessionzenészeik társaságában, hogy a fél évszázados múlt egy jóval kellemesebb darabkáját – legalább két estére – visszacsempéssze a Budapest Sportaréna 21. századi falai közé.

Szörényi Örs keze nyomán máris felhangzik a jól ismert, ütemes dobszignál, amely a mindenkori Illés-koncertek kezdetét jelentette, és amelyre sok száz és ezer torok skandálta a legendás formáció nevét. Mintha nem is a hetedik iksz felé közeledne, a két Szörényi és Bródy frissen, látható örömmel csap bele a korai beathimnuszokba. Épphogy csak megszületett a Ne gondold, az Óh, mondd!, a Légy jó kicsit hozzám, vagy a Kégli-dal, akkoriban máris egy ország énekelte a kultikus dalokat. Pedig nem volt kötelező...

Most sincs ez másképpen. A lábak egy ütemre járnak a nagydobbal, tenyerek csattannak, csillogó szempárok kérdik egymástól: emlékszel...? Hát hogyne. Az Illés-mítosz tovább él, hiszen a hatvanas-hetvenes évek beatnemzedékének lelkében mély, kitörölhetetlen nyomokat hagyott. S ha néhanapján a családban valamely hang- vagy képhordozón megszólal az Utcán, vagy a Rock and roll Rézi, arra a gyermek, vagy az unoka is felkapja a fejét. Mert ettől ma sem írnak jobbat, maradandóbbat. Ezért tomboltak többgenerációs tízezrek a Népstadionban, a régi, azóta leégett Sportcsarnokban, a Szigeten, vagy Kolozsvárott.

Ezért érzik az Illés-örökséget magukénak a Vastag testvérek, Szabó Ádám tangóharmonikás és énekes, az alternatív rockban utazó Intim Torna Illegál, a ska és a reggae magyar helytartói, a Pannónia Allstars Ska Orchestra, a sokoldalú és rendkívül tehetséges Feké Pál, a kőkemény

megszólalású Subscribe, vagy éppen az ifjú beattitánok, az Ivan és a Parazol tagjai. Ők azok, akik továbbviszik ezt a lángot és minden bizonnyal, ha nem is konkrétan rájuk, de legalábbis az ő nemzedékükre gondolt Bródy János korábbi, elhíresült mondatával: ezek a dalok túlélnek bennünket. Ők azok, akik saját egyéniségükre formált két-két Illés-opusszal járultak hozzá a fenti kitétel gyakorlati megvalósításához, s ezt azoknak is el kell fogadniuk, akik kevésbé nyitottak az újszerűség felé, netán képtelenek szabadulni a mélyen beléjük égett eredeti verziótól.

A kivétel nélkül kifogástalan produkciókból is külön kiemelkedik az alternatív rock banda, az Anna és a Barbies Színes ceruzák, vagy a Keresem a szót Koncz Zsuzsa-féle változata. Feké Pál is jól döntött a Te kit választanál Human Rights-betétdallal, illetve a biztos sikert garantáló Good Bye Londonnal. A megosztó személyiségű, ám vitathatatlan tehetséggel megáldott Tóth Gabi pedig nyugodtan pályázhatna (ha lenne ilyen) a „vendégek kategória” fődíjára, hiszen a Rock and roll Rézi torkot próbáló opusza a legtöbb énekes számára komoly kihívást jelent. A hangsúly persze a három plusz egy főszereplőn van, hiszen ők jelentik ma az Illés zenekart. Ebbe Szörényi Örs éppúgy beletartozik, mint az őstagok, hiszen Pásztory Zoli tanítványaként, annak halála után teljes jogú tagként ül a dobfelszereléshez. S hogy jó tanítványnak bizonyult, azt precíz, dinamikus, erőteljes játéka bizonyítja. Levente, Szabolcs és Tini állandó színpadi jelenlétét a vendégek blokkjai szakítják meg, s ez némi rendszerezésre is alkalmat ad: a vidám hangulatú populáris nóták csoportja (Az ész a fontos..., Kugli, Sárika) után a lázadó szellemiségű és mondanivalójú, fajsúlyosabb darabok (Elvonult a vihar, Március 1848, Európa csendes, A szó veszélyes fegyver, Ha én rózsá volnék) következnek, majd egyvelegben olyan dalok is, amelyeket a korábbi reunion koncerteken soha nem hallhattunk. Az Óbudai Danubia Szimfonikus Zenekar ezúttal is kitesz magáért: Kesselyák Gergely időnként tornamutatványnak is beillő, élő testbeszédes dirigálása mellett járul hozzá a minőségi megszólaláshoz. Mindezt jól megkomponált színpadkép, háttérkivetítők és különleges fények, vetítések teszik teljessé. Közel két és fél óra múltán közeleg a búcsú pillanata. Az Illés-rituálé megszokott szabályai szerint Levente torkából felhangzik a híres-nevezetes sikoly, majd válaszul felzúg az Aréna; Little Richard élő legendájáról szóló kemény rock and roll ma is képes tűzbe hozni a publikumot: a műfaj egyik koronázatlan királyát 1968 óta lehetetlen letaszítani trónjáról, és ez alighanem így is marad. Ám a felállva tapsoló, tomboló közönség az ismétlés után sem tágít: van még valami a tarsolyban...

A fináléra megtelt színpad kiürül, csak a három, hófehér öltönyös úr marad a mikrofonnál, kezében hangszerével. És a háttérben az 1996-os Illés-fiúk arcképe – kivetítőn. Közülük kettő fekete-fehérben... Majd színpadi énekükkel és kivetítő zenei kísérettel megszólal Lajos leghíresebb szerzeménye, a búcsúdal abból az időből, amikor még csak ők, öten álltak a színpadon. Szűnni nem akaró taps közepette búcsúzik a legendás Illés zenekar három megmaradt tagja, aki az Aréna 21. századi falai közé két és fél órára visszahozta a fiatalságot, az együvé tartozás érzését, a zenét, a szerelmet és a barátságot. És még valamit. Az emlékeztet azokra, akik már nem lehetnek velünk.

A három zenész arcán a megilletődöttség, Levente láthatóan könnyeivel küszködik, összezárt kezei mintha imához készülődnének. Bár az is lehet, hogy a megérdemelt ováció közepette csakugyan imádkozik... Miért hagytuk, hogy így legyen? **Hegedűs István**